Poštarina plaćena u gotovom

SLANO 30 III. 53 15 a SLANO

Vjesnik biskupije đakovačke

God. VI. Đakovo, travanj 1953. Broj 4

Apostolska Konstitucija Pape Pija XII.

o obdržavanju Euharistijskog posta

Sveti Otac daje najprije historijski razvoj euharistijskog posta i navodi razloge, koji su ga potakli, da izda nove propise za njegovo obdržavanje. On smatra potrebnim, da ublaži crkvene propise u pogledu obdržavanja euharistijskog posta, te svojom apostolskom vlašću određuje i odlučuje kako slijedi:

I. Jejunii Eucharistici lex, a media nocte pro iis omnibus vigere pergit, qui in peculiaribus condicionibus non versentur, quas per Apostolicas has litteras expositurі sumus. Principium tamen generale et commune omnibus in posterum esto, sive sacerdotibus, sive christifidelibus: aquam videlicet naturalem eucharisticum jejunium non frangere.

II. Infirmi, etiamsi non decumbant, aliquid sumere possunt, per modum potus vel verae medicinae, exceptis alcoholicis. Eadem facultas sacerdotibus infirmis conceditur Missam celebraturis.

III. Sacerdotes, qui vel tardioribus horis, vel post gravem sacri ministerii laborem, vel post longum iter celebraturi sunt, aliquid sumere possunt per modum potus, exclusis alcoholicis; a quo tamen se abstineant saltem per spatium unius horae, ante quam Sacris operentur.

IV. Qui autem bis vel ter Missam celebrent, ablutiones sumere possunt, quae tamen in hoc casu non vino sed aqua tantum fieri debet.

V. Christifideles pariter, etiamsi non infirmi, qui ob grave incommodum - hoc est ob debilitantem laborem, ob tardiores horas, quibus tantum ad sacram Synaxim accedere possint, vel ob longinquum iter, quod suscipere debeant - ad Eucharisticam Mensam omnino jejuni adire nequeant, de prudenti confessarii

I. Zakon Euharistijskog posta od ponoći vrijedi i dalje za one, koji se ne nalaze u posebnim prilikama, koje ćemo u Apostolskom Pismu iznijeti. Opće načelo, koje u buduće ima vrijediti za sve, bilo svećenike bilo vjernike, jest: naravna voda ne krši Euharistijskog posta.

II. Bolesnici, ako i ne leže, mogu nešto uzeti kao piće ili pravi lijek, prema razboritom sudu ispovjednika, izuzevši alkoholna pića. Isto se dopušta bolesnim svećenicima, koji imaju misiti.

III. Svećenici, koji u kasnije sate, ili iza teškog posla u svetoj službi, ili iza duga puta, imaju misiti, mogu nešto uzeti kao piće, osim alkohola: od toga se ipak imaju uzdržati barem jedan sat prije svete Mise.

IV. Koji imaju misiti dva ili tri puta, mogu uzeti abluciju, koja u tom slučaju ne smije biti s vinom, nego samo s vodom.

V. Isto tako vjernici, makar i ne bili bolesni, koji radi velike teškoće, — to jest radi napornog posla, radi kasnijih sati, u koje bi jedino mogli pristupiti k svetoj Pričesti, ili zbog dugog puta, što ga moraju prevaliti, — ne mogu pristupiti Euharistijskom stolu posve natašte, mogu, prema razboritom sudu

consilio, hac perdurante necessitate aliquid sumere possunt pre modum potus, exclusis alcoholicis ; a quo tamen se abstineant saltem per spatium unius horae antequam Evangelico enutriantur pane.

VI. Si rerum adjuncta id necessarium postulant, locorum Ordinariis concedimus ut Missae celebrationem vespertinis, ut diximus, horis permittere queant, ita tamen ut haec initium non habeat ante horam quartam post meridiem, sive in festis de praecepto; quae adhuc vigent, sive in illis quae olim viguerunt, sive primis uniuscuiusque mensis feriis sextis, sive denique in illis solemnibus, quae cum magno populi concursu celebrentur, atque etiam praeter hos dies semel in hebdomada, servato a secerdote jejunio trium horarum quoad cibum solidum et potus alcoholicos, unius autem horae quoad ceteros potus non alcoholicos. In his autem Missis christifideles ad sacram Synaxim accedere poterunt, hac eadem servata norma ad jejunium eucharisticum quod attinet, firmo praescripto can. 857.

ispovjednika, dok traje ovakva potreba, nešto uzeti kao piće, isključivši alkoholna pića; neka se ipak od toga uzdrže barem jedan sat prije blagovanja Anđeoskog Kruha.

VI. Ako prilike kao potrebno traže, podjeljujemo Ordinarijima mjesta ovlast, da mogu dopustiti služenje sv. Mise u večernje sate, ali tako, da ona ne smije početi prije četiri sata poslije podne, bilo u zapovjedne blagdane, koji su još na snazi, bilo u one blagdane, koji su nekoć bili zapovjedni, bilo na prve petke u mjesecu, bilo napokon u one svečane dane, koji se slave uz veliko učešće naroda; a osim ovih navedenih dana i još jednom u tjednu, a svećenik je dužan obdržavati euharistijski post tri sata u pogledu krute hrane i alkoholnih pića, a jedan sat u pogledu nealkoholnih pića. Pod ovim misama i vjernici mogu pristupiti svetoj Pričesti držeći se istog tog pravila o Euharistijskom postu, ali kan. 857. ostaje na snazi.

Naputak Vrhovne Kongregacije Svetog Oficija

Naputak Vrhovne Kongregacije sv. Oficija potanje uredjuje ono, što je Apostolska Konstitucija iznijela u šest pravila. Ovlastima, što ih daje Apostolska Konstitucija, mogu se služiti samo oni svećenici i vjernici, koji se nalaze u posebnim prilikama, koje su poimenice navedene u Konstituciji. Za one, koji se u takvim navedenim okolnostima ne nalaze, i dalje vrijede propisi crkvenog Zakonika (kan. 808. i 858. § 1.).

Naravna voda, to jest voda bez ikakvog drugog dodatka, ne krši euharistijskog posta. To vrijedi za sve i ničim nije ograničeno (Konst. br. I).

Quoad infirmos sive fideles siva sacerdotes (Const. n. II).

1. Fideles infirmi, etiamsi non decumbant aliquid sumere possunt per modum potus, exceptis alcoholicis, si, suae infirmitatis causa, usque ad sacrae Communionis receptionem jejunium, absque gravi incommodo, nequeunt servare integrum : possunt etiam aliquid sumere per modum medicinae, sive liquidum (exclusis alcoholicis), sive solidum, dummodo de vera medicina agatur, a medico praescripta vel uti tali vulgo recepta. Advertendum autem est, non posse tamquam medicina haberi quodlibet solidum pro nutrimento sumptum.

2. Conditiones, quibus quis dispensatione a lege jejunii frui possit, nulla adjecta ante communionem temporis limitatione, prudenter a confessario perpendendae sunt, neque quisquam sine ejus consilio uti potest. Confessarius autem suum consilium dare poterit sive in foro interno sacramentali, sive in foro interno extrasacramentali, etiam semel pro semper perdurantibus ejusdem infirmitatis condicionibus.

Propisi za bolesne vjernike ili svećenike (Konst. br. II).

1. Bolesni vjernici, ako i ne leže, mogu radi svoje bolesti uzeti nešto kao piće, osim alkoholnog pića, ako ne mogu bez velike poteškoće obdržavati potpuno post do primanja svete Pričesti. Mogu nešto uzeti i kao lijek, bilo kao tekućinu, osim alkoholnih pića, bilo kao krutu hranu, samo ako se radi o pravom lijeku, koji je propisao liječnik ili ga narod smatra lijekom. Treba upozoriti, da se ne može smatrati lijekom svaka kruta hrana, koja se uzima za hranu.

2. O uvjetima pod kojima se netko može služiti oprostom od zakona posta, ne dodavajući nikakvog vremenskog ograničenja prije Pričesti, ima razborito prosuditi ispovjednik i nitko se bez njegova savjeta ne može njima poslužiti. Ispovjednik svoj savjet može dati i u nutarnjem sakramentalnom, ili u nutarnjem izvansakramentalnom području, pa i jedanput za uvijek, dok traju uzroci iste bolesti.

3. Sacerdotes infirmi etiamsi non decumbant dispensatione pariter uti possunt sive sint Missam celebraturi sive sanctissimam Eucharistiam recepturi.

Quoad sacerdotes qui in peculiaribus adjunctis versantur (Constitut. III et IV).

4. Sacerdotes non infirmi, qui
a) vel t a r d i o r i b u s h o r i s (i. e. post horam nonam),
b) vel p o s t g r a v e m sacri Ministerii l a b o r e m (v. gr. jam a summo mane seu per longum tempus),
c) vel post l o n g u m i t e r (i. e. saltem 2 km circiter pedibus percurrendum, vel proportionate longius pro variis vehiculis adhibitis, difficultatis quoque itineris vel personae habita ratione), celebraturi sunt, aliquid sumere possunt per modum potus, exclusis alcoholicis.

5. Tres casus supra numerati tales sunt, ut omnia comprehendant rerum adjuncta, in quibus legislator praefatam facultatem concedere intendit ideoque evitetur quaelibet interpretatio quae concessas facultates amplificet.

6. Sacerdotes qui in hisce adjunctis versantur aliquid sumere possunt per modum potus semel vel pluries servato jejunio unius horae ante Missae celebrationem.

7. Praeterea omnes sacerdotes qui bis vel ter sunt Missam celebraturi possunt in prioribus Missis suas ablutiones a rubricis Missalis praescriptas sumere, sed tantum adhibita aqua, quae quidem juxta novum principium jejunium non frangit.

Qui tamen die Navitititatis Domini vel in Commemoratione Omnium Fidelium Defunctorum tres Missas sine intermissione celebrat, quod ad ablutiones attinet, rubricas observare tenetur.

8. Si vero sacerdos qui bis vel ter Missam celebrare debet per inadvertentiam vinum quoque in ablutione sumat, non vetatur quominus secundam vel tertiam Missam celebret.

Quoad fideles qui in peculiaribus adjunctis versantur (Const. n. V).

9. Fidelibus pariter, qui non infirmitatis causa, sed o b a l i u d g r a v e i n c o m m o d u m jejunium Eucharisticum servare nequeunt, aliquid sumere licet per modum potus, exceptis tamen alcoholicis et servato jejunio unius horae ante sacrae Communionis receptionem.

10. Casus autem in quibus g r a v e i n c o m m o d u m habetur, tres enumerantur, quos extendere non licet.

3. Bolesni svećenici, ako i ne leže, jednako se mogu služiti tim oprostom, bilo radi služenja sv. Mise, bilo radi primanja presvete Euharistije.

Propisi za svećenike, koji se nalaze u posebnim okolnostima (Konst. br. III i IV).

4. Zdravi svećenici, koji moraju misiti:
a) bilo u **kasnije sate** (to jest iza devet sati);
b) bilo iza **prenapornog rada** u svećeničkoj službi (na pr. već od ranog jutra ili kroz dugo vrenena);
c. bilo iza **dugog puta** (to jet barem oko 2 km prevaljena pješice, ili razmjerno dulji put, ako se posluži raznim prevoznim sredstvima, uzimajući u obzir poteškoću puta ili osobe), nešto mogu uzeti kao piće, isključivši alkoholna pića.

5. Tri gore navedena slučaja takva su, da u sebi uključuju sve okolnosti, u kojima je zakonodavac htio podijeliti spomenutu olakšicu i stoga treba izbjegavati svako tumačenje, koje bi proširivalo podijeljene ovlasti.

6. Svećenici, koji se nalaze u ovakvim okolnostima, mogu nešto uzeti kao piće jedanput ili više puta, ali moraju obdržavati post jedan sat prije Mise.

7. Osim toga svi svećenici, koji imaju misiti dva ili tri puta, mogu u prvoj, odnosno drugoj Misi, uzeti abluciju, koju propisuju rubrike Misala, ali samo s vodom, koja, prema novom načelu, ne krši Euharistijskog posta.

Koji pak svećenici na Božić ili Dušni Dan služe tri svete Mise bez prekidanja, u pogledu ablucija dužni su obdržavati rubrike.

8. Ako svećenik, koji mora služiti dvije ili tri Mise, iz nepažnje kod ablucije uzme i vino, nije mu zabranjeno služiti drugu ili treću Misu.

Propisi za vjernike, koji se nalaze u posebnim okolnostima (Konst. br. V).

9. Jednako i oni vjernici, kod kojih se ne radi o bolesti, nego radi **druge kakve velike poteškoće** ne mogu obdržavati Euharistijskog posta, mogu uzeti nešto kao piće, isključivši alkoholna pića, ali moraju prije svete Pričesti obdržavati post od jednoga sata.

10. Tri su slučaja, u kojima se radi o **velikoj poteškoći**, i nije ih slobodno proširivati:

a) **Labor debilitans**, ante sacram communionem susceptus. Hoc labore afficiuntur tum opifices, qui, officinis vel vehicularibus maritimisque muneribus vel aliis publice utilitatis officiis addicti, diu noctuque per vices occupantur; tum illi, qui ex officio vel ex caritate noctem vigilem transigunt (v. gr. valetudinarii, custodes nocturni, etc.); tum mulieres praegnantes et matres familias, quae, antequam Ecclesiam adire queant, in domesticis negotiis per longum tempus incumbere debent, etc.

b) **Hora tardior**, qua sacra Communio recipitur. Sunt enim haud pauci fideles, qui tantummodo serioribus horis possunt apud se sacerdotem habere, qui sacris operetur; sunt pueri complures, quibus nimis grave est, antequam ad scholam se conferant, ecclesiam adire, Angelico Pane vesci, postea vero domum reverti, jentaculi sumendi gratia.

c) **Longum iter peragendum**, ut ad ecclesiam perveniatur. Longum autem hac super re habendum iter, ut supra explicatum est (n. 4.), si saltem 2. km. circiter pedibus percurrendum est vel proportionate longius pro variis vehiculis adhibitis, difficultatis quoque itineris vel personae habita ratione.

11. Causae quidem gravis incommodi sunt prudenter a confessario pensitandae in foro interno sacramentali vel non sacramentali; neque absque ejusdem consilio fideles non jejuni Sanctissimam Eucharistiam recipere possunt. Confessarius autem consilium ejusmodi dare potest etiam **semel pro semper**, causa eadem gravis incommodi perdurante.

Quoad Missas vespertinas (Constit. n. VI).

Constitutionis vi **Ordinarii locorum** (cfr. can. 198) facultate fruuntur permittendi in proprio territorio Missae vespertinae celebrationen, si adjuncta id necessario exigunt, praescripto can.821, § 1. non obstante. Bonum enim commune aliquando sacrorum mysteriorum celebrationem post meridiem expostulat: v.gr. pro quarundam industriarum opificibus, qui festis quoque diebus laboribus succedunt invices; pro illis operariorum classibus, qui matutinis festorum horis occupantur, ut muneribus portuum addicti; pro iis pariter, qui ex dissitis etiam regionibus maxima frequentia in unum locum conveniunt ad quandam festivitatem religiosam vel socialem celebrandam etc.

12. Tamen ejusmodi Missae celebrari possunt non ante horam quartam post meridiem, ac tantummodo in certis diebus taxative statutis seu:

a) **Naporan posao**, koji se obavlja prije svete Pričesti. Takav je rad radnika, koji su zaposleni u tvornicama, prometnim službama na kopnu i moru ili drugim javnim službama, te dan i noć naizmjence rade; takvim se ima smatrati i rad onih, koji bilo po dužnosti, bilo iz ljubavi, bdiju po noći (na pr. bolničari, noćni stražari i t. d.); isto tako trudne žene i domaćice, koje, prije nego pođu u crkvu, moraju dugo vremena provesti u kućnim poslovima, i t. d.

b) **kasniji sat, u koji se prima sv. Pričest.** Ima dosta vjernika, koji mogu jedino u kasnije sate imati kod sebe svećenika, koji će misiti; ima mnogo djece, kojima je vrlo teško, prije nego pođu u školu, doći u crkvu, da prime Anđeoski Kruh, a zatim, da se vrate kući radi doručka, itd.

c) **dugi put, koji se ima prevaliti**, da se dođe u crkvu.

Dugim se ima smatrati put, kako je gore rastumačeno, ako treba pješice (br. 4) prijeći barem oko 2 km, ili razmjerno tome duži put, ako se upotrijebe prevozna sredstva, a kod toga uzimajući u obzir teškoće puta i osobe.

11. Razloge pak velike poteškoće mora razborito prosuditi ispovjednik u nutarnjem sakramentalnom ili nesakramentalnom području. Bez njegova savjeta vjernici ne mogu, ako nisu natašte, primiti svetu Euharistiju. Ispovjednik može dati ovo dopuštenje **jednom za uvijek**, dok traje isti razlog velike poteškoće.

Propisi za večernje Mise (Konst. br. VI).

Po konstituciji imaju **Ordinariji mjesta** (cfr kan. 198) ovlast, da na svom području dopuste večernje Mise, ako to kao potrebno traže prilike, unatoč kan. 821, § 1. Katkada traži opće dobro, da se svete tajne služe poslije podne: na pr. za radnike nekih industrijskih grana, koji i u blagdane moraju raditi, kad na njih dođe red; za one vrste radnika, koji su u poslu u jutarnjim blagdanskim satima, kao i za one, koji su u lučkoj službi; na isti način i za one, koji u velikom mnoštvu dolaze iz udaljenih krajeva na jedno mjesto, da svetkuju neku vjersku ili društvenu svečanost itd.

12. Ipak se takve Mise ne mogu služiti prije četiri sata poslije podne, i to samo u određene dane, koji su **poimence** određeni ili:

a) Festis de praecepto vigentibus, ad normam can. 1247, § 1;

b) Festis de praecepto suppressis, juxta Indicem a S. Congregatione Concilii editum die 28. Decembris 1919 (cfr. AAS vol. XII. 1920. pp. 42-43);

c) Primis cuisque mensis Feriis sextis;

d) Ceteris sollemnibus, qui cum magno populi concursu celebrantur;

e) Die uno in hebdomada, praeter dies supra memoratos, si bonum peculiarium classium id postulat.

13. Sacerdotes, qui pomeridianis horis Missam celebrant, itemque fideles qui in eadem sacram communionem recipiunt, possunt **inter refectionem**, permissam usque ad tres horas ante Missae vel communionis initium, sumere **congrua moderatione** alcoholicas quoque potiones inter mensam suetas (v. gr. vinum, cerevisiam, etc.) exclusis quidem liquoribus. Ante vel post dictam refectionem sumere possunt **(exceptis omne genus alcoholicis)**, aliquid per modum potus, usque ad unam horam ante Missam vel communionem.

14. Sacerdotes, eodem die, nequeunt mane et vespere Sacrum litare, nisi potestatem expressam bis terve Missam celebrandi habeant, ad norman can. 806.

Fideles pariter, eodem die, nequeunt mane et vespere ad sacram Synaxim accedere, ad praescriptum can. 857.

15. Fideles, quamvis non sint de eorum numero, pro quibus Missa vespertina forte instituta sit, ad Sacram Synaxim libere accedere possunt **infra dictam Missam** vel **proxime ante et statim post** (cfr. can. 846, § 1), servatis quod attinet ad jejunium eucharisticum, normis supra relatis.

16. In locis vero, ubi non **jus commune**, sed **jus missionum** viget, Ordinarii Missas vespertinas omnibus in hebdomada diebus, iisdem condicionibus permittere possunt.

Monita ad normas exsequendas

17. Ordinarii sedulo invigilent, ut omnis abusus et irreverentia erga sanctissimum Sacramentum plane vitetur.

18. Pariter curent, ut nova disciplina a cunctis subditis uniformiter observetur, eosque doceant omnes facultates et dispensationes, tum territoriales tum personales, hactenus a Sancta Sede concessas, abrogatas esse.

19. Constitutionis atque huius Instructionis interpretatio textui fideliter adhaereat, neque ullo modo facultates tam favorabiles amplificet. Quod ad consuetudines attinet, quibus a

a) na zapovjedne blagdane, koji su danas na snazi, prema kan. 1247, § 1;

b) na dakinute zapovjedne blagdane, prema popisu sv.Kongregacije Koncila izdanom 28.XII. 1919. (cfr. AAS sv. XII. 1920. str. 41-43);

c) na prve petke svakoga mjeseca;

d) nastale svetkovine, koje se slave s velikim učešćem naroda;

e) jednog dana u tjednu, osim već nabrojenih dana, ako to traži dobro nekih posebnih staleža.

13. Svećenici, koji mise u poslijepodnevne sate, kao i vjernici, koji se pod tim misama pričešćuju, mogu **za vrijeme jela**, koje je dopušteno sve do tri sata prije početka Mise ili Pričesti, uzeti **uz prikladnu umjerenost** i alkoholna pića, koja su u običaju za vrijeme jela (na pr. vino, pivo, itd.), isključivši likere. Prije ili poslije rečenog jela mogu uzeti nešto kao piće sve do jednog sata prije Mise ili Pričesti isključivši **svaku vrstu alkoholnih pića.**

14. Svećenici ne mogu u isti dan ujutro i na večer čitati svetu Misu, ako nemaju izričitu ovlast, da mogu misiti dva ili tri puta, prema kan. 806.

Isto tako vjernici ne mogu isti dan ujutro i navečer pristupiti svetoj Pričesti, prema propisu kan. 857.

15. Vjernici, iako ne pripadaju onima, radi kojih je možda uvedena večernja Misa, mogu slobodno pristupiti svetoj Pričesti **pod tom Misom** ili **neposredno prije ili poslije** (cfr. kan. 846, § 1), uz obdržavanje gore iznešenih pravila u pogledu Euharistijskog posta.

16. U mjestima, gdje nije na snazi **opće pravo**, nego **misijsko pravo**, Ordinariji mogu dopustiti večernje Mise u sve dane u tjednu, pod istim uvjetima.

Napomene o obržavanju pravila

17. Neka Ordinariji brižno paze, da se posve ukloni svaka zloupotreba i nepoštivanje prema presvetom Sakrametu.

18. Jednako neka se brinu, da nove propise obdržavaju jednako svi podložnici, i neka ih pouče, da su sve povlatice i oprosti, bilo mjesni, bilo osobni, koje je do sada sveta Stolica bila izdala, dokinuti.

19. Tumačenje Konstitucije i ove Instrukcije neka se vjerno pridržava teksta i neka se na nikakav način ne proširuju tako blagonaklone olakšice. Ako se dogodi, da se koji obi-

nova disciplina discrepare contingat, clausula illa abrogativa animadvertenda est: „contrariis quibuslibet non obstantibus, peculiarissima etiam mentione dignis".

20. Ordinarii et sacerdotes, qui datis a Sancta Sede facultatibus perfrui debent, fideles studiose excitent, ut frequenter Missae Sacrificio adstare velint et Pane Eucharistico reficiantur, opportunisque inceptis, praesertim sacra praedicatione, illud promoveant spirituale bonum, cuius adipiscendi gratia Summus Pontifex Pius XII. Constitutionem edere voluit.

Summus Pontifex hanc Instructionem approbans, statuit, ut ipsa promulgetur per editionem in Actis Apostolicae Sedis una cum Constitutione Apostolica **Christus Dominus.**

čaj protivi novim propisima, treba imati na pameti onaj zaglavak, kojim se protivno dokida: „contrariis quibuslibet non obstantibus, peculiarissima etiam mentione dignis".

20. Ordinariji i svećenici, koji će se služiti ovlastima, koje im je dala Sveta Stolica, neka brižno potiču vjernike, da često prisustvuju žrtvi svete Mise i neka se često hrane Euharistijskim Kruhom i, upotrijebivši sve moguće, napose svetu propovijed, neka promiču ono duhovno dobro, koje je Papa Pijo XII. htio postići, kada se udostojao izdati Konstituciju.

Vrhovni svećenik, potvrđujući ovu Instrukciju, odredio je, da se promulgira tiskanjem u A A S zajedno s Apostolskom Konstitucijom **Christus Dominus.**

Uskrsno Bdjenje

(Svršetak)

Ako dakle na ovo novo djelo, a možemo slobodno reći, na ovo remek-djelo crkvene životnosti gledamo kao na djelo Duha Svetoga, onda ćemo Uskrsno Bdjenje uzljubiti i provesti ga uz bilo koje poteškoće.

Prva je pomanjkanje teksta. Tko se već sada počne brinuti, valjda će ga do Uskrsa dobiti. Dakako, odmah dolazi i pitanje prijevoda. Ove smo godine dobili jedan na brzu ruku, koji je dobro došao, pa je bio razgrabljen i obilato upotrebljen. Ima nade, da će se skoro moći dobiti latinski tekst s novim prijevodom, koji će zadovoljiti sve naše krajeve, a uz potrebne upute donijet će i obilata tumačenja. Pripravljen je i staroslavenski prijevod i ima izgleda, da bi se mogao izdati u obliku Misala, ali prevladava mišljenje, da bi se zasada umnožio na stroju, a da se za Misal tiska kasnije, kada će se za dvije godine obred možda štogod izmjeniti.

Mnogo se je već ove godine govorilo o jeziku novog obreda. Najbolje je iznijeti jasno činjenice. U Dalmaciji se i Primorju (i po katedralama) već od pamtivjeka svi obredi Velikog Tjedna vrše hrvatski. Zato se i nalaze u Vlašićevu „Evanđelistaru" i „Bogoslužbeniku" koje je bl. Pijo X. odobrio biskupu Marčeliću, u neku ruku izdavaču tih knjiga. Očito se onda može tako držati i novi obred Uskrsnog Bdjenja. Za sjeverne naše krajeve pisac ovih redaka misli, da se uz obnovu krsnoga zavjeta po želji mogu hrvatski čitati onih šest čitanja, a isto tako pjevati i litanije svih svetih. Kad imamo dozvolu, da se svake nedjelje i blagdana hrvatski čita poslanica i Evanđelje, onda to vrijedi i za Uskrsno Bdjenje. A kad se po odobrenu prijevodu hrvatskog Obrednika litanije pjevaju hrvatski na prosne dane, onda se to valjda smije i u uskrsnoj noći (dakako skraćene velike litanije). Tko bi sumnjao, na vrijeme je, da pita sv. Stolicu, a nedavno nam je rečeno: „Neka se traži preko zakonite crkvene vlasti sve što opravdano želite u pitanju hrvatskog bogoslužja, i dobit ćete".

P. Löw je dobro promislio, prije nego je u spomenutom članku zapisao, kako mnogi osjećaju suprotnost odredbe, da se ta čitanja imaju čitati latinski, a nova tako značajna rubrika kaže, da ih celebrant i puk „sjedeći slušaju". On misli, da je namjerno ostavljena ta suprotnost, koja je ujedno kao poziv, da se iz raznih strana svijeta pita na najviše mjesto ono, što samo ta vlast može da dozvoli. I ako je pitanje vrlo delikatno, sam spominje mogućnost, da živi jezik prodre i u središnje liturgijske obrede. Te su riječi ponukale P. Damaza Zähringera, urednika „Benedikt. Monatschrift" (Beuron, 1952, br. 9-10), da govori ne samo o mogućnosti već i o vjerojatnosti njemačke predmise (Mise katehumena). Upotrebljavajmo dakle što nam je sv. Stolica već dala, a što drugi žele i mole, smijemo i mi, jer su pred Bogom svi narodi i jezici jednaki. P. Löw pripovijeda, kako se je u Rimu namjeravalo izdati i služben prijevod sada uvedene obnove krsnog zavjeta u glavne jezike, ali se je odustalo od te namjere, kako ne bi izgledalo, da se nekim jezicima daje prednost, a druge da se isključuje. Tako misle u Rimu pa ne budimo ni mi previše

natražni. Radi se o velikoj stvari u kojoj je spas duša glavni zakon.

3 Poslije imena i prijevoda osvrnimo se na vrijeme novog Uskrsnog Bdjenja. Iako smo svi naučeni na Božićnu ponoćku, nekojima smeta uvađanje noćnog bogoslužja. Ističu neke neprikladnosti, a i boje se, da će se vjernici teško odazvati. Svaka stvar ima svoje slabe strane, koje je u početku najlakše suzbiti, dotično tako stvar pripraviti i uvesti, da do njih i ne dođe. Što se pak tiče bojazni, činjenica je, da je ne samo po svijetu već i kod nas odaziv bio svuda izvanredno velik. I nikome nije dodijalo, nitko nije izašao, svi su odlučili i do godine prisustvovati. Obred je znao tako zanijeti, da je nekog župnika jedne naše velike luke još poslije obreda nekoliko muškaraca molilo, neka ih odmah ispovijedi.

Sv. Stolici su došle razne molbe, a bilo je biskupa, koji su i javno zagovarali, da novi obred svrši prije noći. Ipak je i u odredbama g. 1952. kao „kompetentni sat" ostao onaj, koji dozvoljava, da se Misa Uskrsnog Bdjenja počne oko ponoći. Pojedinim je biskupima dana vlast, kojom promotrivši zrelo sve okolnosti, mogu iz tehničkih i teških i javnih razloga (sve su ovo doslovni izrazi dekreta!) nekojim crkvama dozvoliti, da Uskrsno Bdjenje započne prije, ali nikako prije osam sati navečer. P. Löw spominje, kako je skoro 20 biskupa molilo, da cijeli obred počne poslije ponoći i svrši nekako u zoru, ali da se radi više razloga to nije moglo dozvoliti. Po svemu izgleda. da će ostati kako je sada određeno, samo se i P. Löw pita, hoće li s vremenom Uskrsno Bdjenje postati obvezatnim ili ostati fakultativnim. Na to pitanje ne može sada nitko odgovoriti. Obred će uglavnom ostati kakav jest, a konačno će odredbe valjda za g. 1955. donijeti sv. Stolica saslušavši glasove cijeloga svijeta. Doista iz svega svijeta, jer je svuda ovaj „pokus" doživio pun uspjeh, tako da spomenuti pisac kaže, kako je možda ovdje zbilja šteta, što rimske Kongregacije ne običavaju objavljivati izvješća. Iz njih bi se vidjelo, sve na temelju konkretnih podataka i statistika, s koliko je oduševljenja i duhovne koristi Uskrsno Bdjenje prve ili barem druge godine uvedeno u skoro sve biskupije po svijetu. Prednjači Njemačka, gdje su ga odmah g. 1951. uvele sve biskupije osim jedne, a i ta nije samo radi pomanjkanja vremena.

Za nas je važno, da Uskrsno Bdjenje prodre u svijest vjernika kao glavna liturgijska proslava Uskrsa. Ako se kod kojeg obreda može doživljavati veličina slavljenog otajstva, to je — prema izjavi svećenika i vjernika po svijetu i kod nas — prilika uprav kod ovako obnovljenog Uskrsnog Bdjenja. Istina, ostaju i na Uskrs druge sv. Mise kao i na Božić poslije ponoćke, ali je želja sv. Crkve, da Uskrsno Bdjenje postane za sve ono što je bilo kroz duga slavna stoljeća: obred Kristovog i našeg duhovnog uskrsnuća. Vidi se ta želja iz odredbe, da se Misom Uskrsnog Bdjenja (ako je poslije ponoći) zadovoljava nedjeljnoj dužnosti i još više iz 25. odredbe novog obreda: ako biskup obavi Uskrsno Bdjenje, na sam Uskrs može, ali nije dužan više pjevati pontifikalnu sv. Misu. Biskup je glavni svećenik u biskupiji, pa u određene dane po mogućnosti ima da služi pontifikal. Posebno se to dolikuje na najveći blagdan, na Uskrs, ali ako to obavi po noći, time je udovoljio svojoj dužnosti. Iskustvo je k tome i po svijetu i kod nas pokazalo, da radi novog obreda nijesu bile manje nego više posjećene sv. Mise uskrsnog dana, a isto tako i popodnevne pobožnosti.

Treba se dakle držati želje sv. Stolice i Uskrsno Bdjenje obaviti doista bdjenjem, redovito oko ponoći. Velika je većina vjernika pripravna na tu žrtvu. Doći će i bez zvonjenja, koje se bez dozvole sv. Stolice ne smije početi prije misne „Slave". P. Löw izričito kaže, da obzir na udobnost mora imati svoje granice. Ako se samo vjernici pouče i pripravе, malo će ih biti, koji po mogućnosti ne će rado doprinijeti žrtvu bdjenja i doživiti „uistinu blaženu noć", kako je u pohvali uskrsne svijeće Crkva naziva više puta. Samo po noći može biti onako istaknuta uloga uskrsne svijeće kako je to zamišljeno u obnovljenom Uskrsnom Bdjenju, da je postala sasvim suvišnom druga trostruka svijeća, jer se pred samom uskrsnom svijećom, koja znači Uskrsloga, obavlja sav obred. Na nju svećenik i vjernici užgu svoje svijeće, da se kroz čitavu godinu sjećaju riječi uskrslog Pobjednika: „Ja sam svijetlo svijeta. Tko ide za mnom, ne hoda u tmini, nego će imati svijetlo života" (Jo 8, 12).

4. Nekoji se protive uvađanju Uskrsnog Bdjenja, jer su previše naviknuti na druge obrede, koji su s vremenom djelomično nadomjestili glavni obred, koji nas krštenjem i Euharistijom sjedinjuje s uskrslim Spasiteljem. U samom je Rimu bio običaj, da se na Veliku Subotu blagosivaju kuće obredom, koji se nalazi u Rimskom Obredniku. Sv. Otac je tada odredio, da se taj blagoslov prenese na druge

dane Uskrsa te neka ga polagano obavlja samo dušobrižno svećenstvo. Dosada su naime bili pozivani i mnogi svećenici iz raznih rimskih zavoda i samostana, samo da se po mogućnosti već toga dana blagoslove svi stanovi vječnoga grada. I ako je običaj bio vrlo star, promjena je izvršena bez poteškoća.

Slično će se pomalo izmijeniti i red uskrsne ispovijedi, koja se je po južnim krajevima dosada obavljala većinom na Veliku Subotu popodne i na Uskrs ujutro. Uskrsno Bdjenje to ne isključuje, ali ipak zahtijeva toliko vremena i snage, da svećenici, pogotovo gdje ih je malo ili samo jedan, ne će moći toliko vremena posvetiti slušanju ispovijedi uprav u to vrijeme. P. Löw kao sjevernjak vrlo odlučno ustaje protiv tog običaja, ili kako on kaže, zloporabe. I 21. odredba novog obreda govori, kako je nezgodno, da vjernici „kao jatimice" navaljuju na ispovjedaonicu za uskrsnu ispovijed. Zato ista odredba upućuje svećenike, neka vjernike pouče i savjetuju, da na tako važan čin ne polaze svi u isti dan. Sa malo dobre volje ne će biti teško rasporediti uskrsne ispovijedi kroz više dana, pa da je tako svatko obavi sabranije i korisnije. Oni pak, koji idu češće, neka tih dana puste druge.

Mnogo će teže biti uskladiti neke pučke običaje s Uskrsnim Bdjenjem, kako to traži zadnja odredba novog obreda, a osobito po sjevernim krajevima t. zv. „Uskrsnuće". I ako je klanjanje Svetotajstvu na „Božjem grobu" i s njim spojena ta uskrsna procesija nastala tek u kasnom srednjem vijeku, poslije tridentskog sabora i kao suprostavljanje protestantizmu, ipak je vjernicima vrlo draga i korisna. Ne samo domaći već i strani uživaju, kako se tom prigodom ore naše pjesme Uskrslome. P. Löw ističe, kako nitko ne traži, da se to jednostavno ukine, ali isto tako mora svakome biti jasno, da se pravoj crkvenoj Liturgiji mora dati prednost pred bilo kakvom njezinom zamjenom. Kako to dvoje uskladiti, sveta je Stolica prepustila biskupima i župnicima, pa se kušaju razne mogućnosti.

5. Kad smo spomenuli, da treba u vlastitim prilikama pokušati s uvođenjem Uskrsnog Bdjenja i s usklađenjem drugih običaja, koji mogu biti s njime u vezi, nismo time nego naglasili želju i namjeru sv. Stolice. Dosada su svi liturgijski dekreti bili jednostavno izdani i provedeni. Prvi put u povijesti Liturgije daje se ovako važna stvar na „pokus" i fakultativno. P. Löw kaže, kako se iz toga u prvom redu vidi, koliku važnost polaže sv. Stolica u novi obred Uskrsnog Bdjenja i u njegov upliv na duhovnu obnovu vjernika. Ne ide se samo za tim, da se i u naše dane obnovi jedan obred drag tolikim kršćanskim stoljećima, već da taj najvažniji liturgijski čin postane pomalo svojinom i izražajem zaista svih vjernika cijeloga svijeta. Sve što živi, ne nastaje po zapovijedi, nego se rađa i raste. Ova se je obnova dugo pripravljala i željela, a kad ju je sv. Stolica uvela, s pravom ju je samo dozvolila i hoće da se svuda pomalo uvede. Ali da ona to zaista želi, pokazalo se je odmah prve godine, kad je obnovljeno Uskrsno Bdjenje na najsvečaniji način bilo obavljeno u lateranskoj bazilici, prvostolnici svega svijeta, od samog kardinala Micare, vikara sv. Oca za rimsku biskupiju i ujedno proprefekta sv. Kongregacije Obreda, koji je i potpisao ovaj dekret. Ista se namjera vidi i iz raznih povlastica: gdje se obavi Uskrsno Bdjenje, za Duhove se više ne blagosliva krsna voda, a svećenici, koji prisustvuju novom obredu, ne mole kompletorij, matutin i laude Uskrsa, a na sam Uskrs mogu misiti koliko im je inače dozvoljeno bez obzira što su već imali ponoćku.

Nije međutim važno samo uvođenje već i što djelotvornije i korisnije sudjelovanje vjernika kod Uskrsnog Bdjenja, i to iz godine u godinu sve više i bolje. Stoga je i sam obred sastavljen tako, da nužno traži sudjelovanje svih prisutnih. Zato se oganj blagosliva na očigled sviju, zato svi u procesiji prate uskrsnu svijeću u praznu i tamnu crkvu, zato svi užgu svoje svijeće s uskrsne svijeće, zato svi slušaju čitanja i kod molitava između njih svi ustann i kleknu pa opet ustanu, zato svi odgovaraju na litanije svih svetih, zato se krsna voda blagosliva pred oltarom, a ne u krstionici, zato konačno kao vrhunac svega svi zajedno obnove krsni zavjet i na glas svi mole „Oče naš", da onda svi poškropljeni novom krsnom vodom prisustvuju svetoj Misi i svetoj Pričesti. Doista, ljepše se i korisnije za dušu Uskrs ne da doživjeti. Bogata je i krasna čitava crkvena Liturgija, a njen vrhunac i središte je obnovljeno Uskrsno Bdjenje, ako se samo vjernici pouče i priprave, da svi sudjeluju. „Osserv. Rom." Od 18-II-1952 ističe: „Novi se je obred pokazao zaista uspješnim, da dovede vjernike, da shvate i prožive uskrsno otajstvo. Sam ih kao nosi, da kod svetog čina ne sudjeluju kao puki gledaoci već kao suradnici".

Pravo shvaćeno i provađano Uskrsno Bdjenje zajedno s ostalom liturgijskom obnovom uspjet će mnogoga probuditi i oživjeti. Ovo

je zaista najveći dar Duha Svetoga našem vremenu, kako je za liturgijsku obnovu uopće kazao veliki kard. Faulhaber. A franc. župnik Gury izrazio je poslije izvanrednog uspjeha Uskrsnog Bdjenja svoje uvjerenje, da je ovo nebeski odgovor Majke Marije na proslavu slavno uznesene Djevice. I sam je sv. Otac kao zadnji i najvažniji plod nove dogme označio: „da napokon vjera tjelesnog uznesenja Marijinog na nebo učini čvršćom i djelotvornom vjeru u naše uskrsnuće". A spomenuti je župnik istom prigodom zapisao („La Maison-Dieu", 1951, br. 4): „Krist, koji još uvijek otkupljuje, nije nostalgija prošlosti ni tjeskoban krik u budućnost. Ovdje je Gospodin prisutan. Župnici, braćo moja, imamo Ga u rukama, po Uskrsnom Bdjenju dajmo svijetu Gospodina Uskrsnuća njegova i našega!"

Iz zahvalnosti sv. Ocu na ovom velikom daru završimo riječima iz njegove prevažne liturgijske enciklike: „Neka svi kršćani ponizno i voljno poslušaju glas zajedničkog Oca, koji vruće želi, da svi s njime usko povezani, pristupaju k Božjem oltaru ispovijedajući istu vjeru, pokoravajući se istom zakonu, sudjelujući kod iste žrtve jedne misli i jednog srca, To doista zahtijeva čast, koju dugujemo Bogu, a to traže i potrebe ovih naših vremena".

Haec doce et exhortare

(Nacrti za propovijedi o glavnim kršć. istinama)

17. Nedjelja — Dan Gospodnji

Uz sijevanje munja i grmljavinu objavljen je Sinajski Zakon. Svi su mu poznavali sadržaj, a ipak čitamo u Sv. Pismu (Num 15. 32-36), da su Izraelci zatekli u pustinji čovjeka, gdje u dan Gospodnji obavlja težački posao. Sakupljao je naime drva. Sablazan je bila očita. Ta još su im u ušima zujale gromovite riječi Sabaota, još su se sjećali s kakvim su strahom primali Božji zakon. A sada gledaju svojim vlastititim očima, gdje čovjek unatoč jasnoj Božjoj zapovjedi svijesno oskrvnjuje dan posvećen Bogu. Smjesta su ga izveli pred svu općinu, da mu sudi. Makar da je zakon bio potpuno jasan, Mojsije ipak traži i u ovom slučaju mišljenje samoga Boga. I Gospodin ponovo progovara i izriče presudu: „Taj se čovjek ima kazniti smrću. Neka ga kamenuje sva općina." Izveli su ga pred tabor i uskoro je kamenje zasulo čovjeka, koji se usudio oskvrnuti dan Gospodnji. Hrpa kamenja u pustinji bila je spomenik stvora, koji se je digao na Stvoritelja.

I. Gospodin je izabrao za sebe jedan dan i i ljudi su bili dužni, da Mu ga potpuno posvete. Već pri opisu stvaranja čitamo (Gen 2, 2-3): „Sedmi dan svršio je Bog svoje djelo i počinuo je toga dana. I blagoslovio ga je i proglasio svetim, jer je taj dan počinuo od svega djela svojega." Dakle Gospodin je htio, da ima jedan dan, koji će biti samo Njegov. Ljudi su prema tome bili dužni, da svijesno ispunjavaju tu odredbu Stvoritelja. On je sam do toga dana toliko držao, da nije dopuštao svom narodu u pustinji ni to, da sabere ono malo mane, što mu je trebalo za hranu toga dana. Dan prije padala je mana u izobilju i Izraelci su morali toga dana, dvostrukim naporom pribaviti živež i za sutradan (Exod 16,23-27). Na Sinajskoj gori slušamo samoga Gospodina kako svoju namisao izlaže u zakonskom obliku: „Pazi na to da svetkuješ subotu. Šest dana radi i svršuj svoje poslove. Ali sedmi dan je dan odmora u dan Gospodina. Tad ne smiješ raditi nikakva posla ni ti, ni sin tvoj ili kći tvoja, ni sluga tvoj, ni sluškinja tvoja, ni stoka tvoja, ni stranac koji boravi kod tebe unutar vrata tvojih" (Exod 20, 8-10). Nabrajanjem svih, koji ne smiju raditi, htio nam je posebno naglasiti važnost ove zapovijedi. Gospodin je dakle rezervirao za sebe jedan dan u tjednu i mi nemamo prava, da Mu ga otimamo. U Starom Zavjetu je taj dan bio subota, a u novom je njezino mjesto zauzela nedjelja - na spomen Kristova uskrsnuća, a i za razliku od Židova. Hrvatska riječ nedjelja jednaka je po smislu staroj židovskoj suboti, jer i jedna i druga riječ označava isti pojam: počinak, nerad.

II. Kršćanska nedjelja dan je posvećen Presvetom Trojstvu, kako nam to pokazuje liturgija nedjelje preko godine (infra annum). Njihov je naime vjerni drug predslovlje Presv. Trojstva i glasoviti Atanazijev simbol „Quicumque" - krasan tumač katoličke vjere u ovu uzvišenu tajnu. U nedjelju se na poseban način sjećamo svake pojedine osobe Presv. Trojstva: Oca, Sina i Duha Svetoga.

Svijet je još sav ležao u kaosu - Gospodin ga je istom bio stvorio. Još je tmina pokrivala sve stvoreno, kad je svemirom odjeknuo

glas Boga Oca: „Neka bude svijetlost". I svijetlo je postalo. I bi veče i jutro, dan prvi - kaže knjiga Postanka. Himan nedjeljne Večernje jasno o tom govori „O dobri Stvorče svijetlosti, — što daješ svijetlo svagdanje, — Što stvarat svijet započinješ — stvorenjem svijetla prvoga." Bog Otac je započeo stvarati svijet u nedjelju i tako je posvetio.

I ponovo je svijet dospio u kaos. Ubijen je bio Sin Božji. Stijene su popucale, zastor hramski razderao se na dvoje, otvorili su se grobovi mrtvaca i najednom je sve utihnulo. Obećani, željeni, nada svijeta, ležao je u grobu i vladala je tišina. Najednom se sve potrese i Raspeti se pokazuje kao Bog, Uskrsnuli. Opet je nedjelja bila ona, koja je u sjaju uskrsnog jutra, u osvit zore gledala veličanstvenu Božju moć. Sad je Bog Sin uzvisio ovaj sveti dan.

Bilo je potrebno, da se na svijet rodi Crkva prema Isusovim riječima upravljenim Poglavici Apostola. Sve je već bilo pripravno, samo je nedostajalo hrabrosti i sposobnosti prvim organizatorima. Bog je znao, da On mora pomoći svojim sudjelovanjem i treća Božanska osoba Duh Sveti napušta nebo i u vjetru ognjenog dana napunja apostole svojim žarom i opet posvećuje jednu nedjelju, pedeseti dan iza Kristova uskrnuća. — Nedjelja je dakle na poseban način izabrana od Presvetog Trojstva.

III. Da ne budemo u nedoumuci kako ćemo svetkovati Njegov dan sam Bog određuje, da se toga dana ima počivati, odmarati se Njemu na slavu. Zabranjuje stoga svaki težački posao, koji umara, dakle: oranje, kopanje, sijanje, berbu, žetvu, zidanje, rušenje, obrtničke poslove i sve što čovjeka umara i oduzima mu tjelesnu snagu. Kao i sve, što je Božje, i ova je zapovijed veoma razborita. Čuva nas od prevelikog napora, čuva nas od nerazboritog uništavanja vlastitih snaga, da nam uzmogne sačuvati život. Bog je Stvoritelj onog mehanizma, što se zove ljudsko tijelo i On najbolje znade, što mu je potrebno. Da ljudi ne bi u svojoj nerazboritosti i želji za sticanjem zemaljskih dobara upropastili svoje zdravlje, Bog smatra za potrebno, da naš nužni odmor osigura svojom zapovijedi. Naravno ima izvanrednih stvari u životu čovjeka pojedinca i zajednice, koji će nekad zahtijevati od ljudi, da i na Božji dan učine koji težački posao. Tada će taj posao biti dopušten, samo ako je zaista neophodno potreban. Takav će slučaj biti sklanjanje ljetine pred nepogodom, opravljanje nasipa pred poplavom, gašenje nastalog požara, popravak željezničke pruge i uopće pomaganje u kakvoj nesreći. Razborita svijest pojedinog savjesnog kršćanina znat će i u tom pogledu razlikovati potrebno od nepotrebnog, pravu nuždu od umišljene.

Medjutim, jer se besposlicu, nerad nazivlje đavoljim jastukom iz koga se redovito izliježe grijeh, bit će ipak potrebno, da se kršćani toga dana zabave nečim korisnim. Zato je sveta crkva i odredila, da nedjeljom treba ići na svetu Misu, slušati po mogućnosti propovijed, čitati kakvu dobru i pobožnu knjigu; zato Ona pod večer služi svoje večernjice i druge pobožnosti. Kršćanin će za te stvari imati uvijek dovoljno vremena. Ni Bog, ni Crkva ne zabranjuju nam ni druge zabave, koje nam može pružiti svijet, ali samo uz jedan uvjet, da budu bez štete po dušu, bez grijeha. Smijemo prema tome ići i u kino i u kazalište i na izlete, no pri tom nikad ne smijemo zaboraviti na to, da je nedjelja dan Gospodnji, dan koji treba provesti bez grijeha. Kad bi nam radi nerada prijetila prava pogibelj za grijeh, smjeli bismo čak i raditi i kakav težački posao, no on bi tada morao biti samo lijek protiv mnogo većem zlu.

Židovska je zemlja bila okupirana. Posvuda su se širili pogani. Htjeli su narod Božji odvratiti od Boga. Zabranjivali su vršenje svih bogoslužnih čina. Svetkovanje subote i obrezivanje bilo je zabranjeno pod smrtnu kaznu. Narod se našao u velikom zlu. Uhvatili su dvije žene, što su obrezale djecu. Objesili su im ih oko vrata i tako ih vodali po gradu. Pobožni su pobjegli u špilje izvan grada i ondje slavili subotu. Netko ih je tužio. Stigla je kaznena ekspedicija. I kaže II. knjiga Makabejaca (6, 11) „jer se nisu iz štovanja prema svetom danu htjeli braniti, svi su do jednoga bili spaljeni." Makar da znademo, da su oni imali naravno pravo da se brane, ipak im se moramo diviti. Tako štovati Božji dan zaista je nečuveno, vrijedno divljenja.

Kamo sreće, kad bismo i mi kršćani bili slični tim starim Židovima iz doba Makabejaca. Ne bismo onda za makar kakvu sitnicu oskrvnjivali Gospodnji dan. Znali bismo poštivati ono što je Božje i Gospodin ne bi morao da silom od nas traži poštivanje svojih prava

18. Dužnosti djece prema roditeljima

„Svu sreću, na kojoj mi svijet zavidi, rekao je Napoleon na vrhuncu svoje slave i moći, rado bih zamijenio za sreću skromne obitelji, u kojoj vlada međusobna ljubav i sloga. A ta

vlada, kada se obitelj drži 4. zapovijedi Božje".

Silni i neznatni, bogati i siromašni, mladi kao i stari, oni, o kojima govore prve stranice ljudske povijesti i ljudi današnjice čeznu za mirom i srećom u sređenoj obitelji. O toj sreći pjevaju pjesnici i raspravljaju mudraci. O njenoj ljepoti govore umjetnička djela, o njenoj snazi svjedoče nadgrobni spomenici. Prvi pisani zakoni skupa s modernim zakonodavstvom žele sretnu obitelj postaviti kao čvrst temelj sretnoj zajednici. Koliko je čovjek u tom uspio, svjedoči nam povijest. Ali povijest svjedoči još nešto: da je sreću obitelji najbolje osigurao Onaj, koji ju je osnovao i utemeljio, koji je težnju za tom srećom usadio u ljudsko srce. Ta težnja nije nipošto neosvariva. Put je do nje ocrtan u 4. zapovijedi Božjoj: Poštuj oca i mater, da dugo živiš i dobro ti bude na zemlji!

Sveti Pavao veli: „Poštuj oca i mater, ovo je prva zapovijed, s obećanjem, da dugo živiš i dobro ti bude na zemlji" (Eph 6,2-3). Dug i sretan život, najveće dobro u naravnom redu, obećaje Gospodin kao nagradu onima, koji svoje roditelje: ljube, štuju i slušaju.

1. Ljubav i zahvalnost. „Pitaj samo životinje, i one te uče, i ptice nebeske i one kazuju, govori sa zemljom i ona ti odgovara i pripovijedaju ribe mora" (Job 12,7-8). Ima li što naravnije od čuvstva zahvalnosti i ljubavi potomstva prema onima, od kojih primiše život? Nerazumna stvorenja nose to čuvstvo u svojoj naravi. Čovjek — kruna stvorenja — spoznaje to i svojim umom. „Poštuj oca svoga iz sveg srca i ne zaboravi bolova matere. Sjeti se, da ti bez njih ne bi bio rođen, zato im čini dobro, kao što su oni tebi činili" (Eccle 7,29).

Aleksandar se Veliki nalazio na jednoj svojoj vojni. Njegov namjesnik Antipatar piše mu nekoliko puta i tuži se na njegovu majku da se mješa u državne poslove. Aleksandar mu odgovara: „Moj namjesnik i prijatelj Antipatar sigurno ne zna, da moja majka može sve te optužbe izbrisati jednom jedinom svojom suzom". Znao je taj glasoviti poganin, da je majka prolila mnogo snza, dok ga je postavila na noge, zato im je davao toliku moć i vrijednost, pokazujući lijep primjer sinovske zahvalnosti i ljubavi.

Prigodom nekog svečanog primanja, glasoviti američki predsjednik Abraham Lincoln, doveo je među diplomate i odličnike svoju staricu majku i ovako rekao: „Sve štogod sam, sve sam dužan svojoj majci. Neka je uvijek blagoslovljena njezina uspomena! Ta sveta čuvstva zahvalnosti i ljubavi usadio je Stvoritelj u srce ljudsko, utvrdio ih je svojom zapovijedi i podijelio je svoj blagoslov u prvom redu na zemlji, a sigurno ne će ostaviti ni bez nebeske nagrade sve one, koji svoje roditelje ljube i koji su im zahvalni.

2. Štovanje. Pitali su jednom zgodom slavnog grčkog zakonodavca Solona, zašto nije među tolikim zakonima, makar u jednom, naredio štovanje roditelja. Odgovorio im je: „Držim, da je nemoguće, da koje dijete ne bi poštovalo svoga oca ili svoje majke!"

Sam Gospodin naređuje Mojsiju da proglasi one Njegove riječi: „Proklet bio, tko ne štuje svoga oca i svoje majke, i sav narod neka kaže: Amen" (Deut 27,16). Kaina prokle Bog, što je ubio svojega brata. Da je bio bolji sin svojih roditelja, da je slijedio stope svojega dobroga brata, ne bi postao bratoubojica, a mjesto prokletstva bi primio Božji blagoslov. Nesretni se Ham bestidno ruga svojemu ocu, a Jafet i Sem, puni poštovanja, štite čast očevu. „Neka je proklet Ham i neka bude sluga braći svojoj", — to je plaća za njegovo zlodjelo, a Jafet i Sem primaju očinski, a s njime i Božji blagoslov. Kako li su teške posljedice za svu Hamovu djecu radi jednog jedinog grijeha protiv 4. zapovijedi Božje!

Josip misirski, premda prvi iza faraona, kad je čuo, da mu dolazi otac, siromašni pastir, ne stidi se oca, nego izlazi pred njega i pred svim Egipćanima mu se baca u zagrljaj. Mudri se Salamon diže s poštovanjem sa svog kraljevskog prijestolja i klanja se svojoj majci Betsabeji. Sveti Ivan Hrizolog, govoreći o štovanju roditelja, veli; „Ukloni zraku od sunca i ona ne će više sjati, zaustavi potok od izvora i on ne će teći; otsjeci granu od stabla i ona će usahnuti; oduzmi tijelu koji ud i bit će mrtav. Tako, ako dijete nema štovanja prema svojim roditeljima, to nije više dijete, nije više ni kćer!" Plemenita i bogoljubna djeca rado će iskazivati čast svojim roditeljima. Oni pak, koji u tom griješe, neka imaju na umu, da Bog ovako opominje: „Oko, koje se ruga ocu i prezire mater, neka iskljuvaju gavrani... i mladi jastrebovi neka ga prožderu" (Prov. 30,17).

3. Poslušnost. „Imade li tko nepokorna i neobuzdana sina, koji ne sluša zapovijedi oca svoga i matere svoje, pa i onda, kada ga pokaraše, ne sluša, tada neka ga uzmu njegov otac i njegova mati i neka ga dovedu k starješinama grada njegova, k vratima prebivališta njegova i neka kažu starješinama grada njegova: Ovaj sin naš razuzdan je i nepokoran. Ne će da nas sluša. Izjelica je i pijanica. Tada

svi ljudi njegova grada neka ga na smrt kamenuju" (Deut 21, 18-21). Neposluh u velikoj stvari i ustrajnost u njemu zaslužuje teška zla, a kažnjava se smrću. Tako u Starom Zavjetu izričito govori Gospodin o potrebi poslušnosti. Lotu šalje Gospodin Bog anđele, da ga izvedu iz Sodome i Gomore. Lot trči svojim kćerima i zetovima, zove ih da bježe i da se spase. Oni ne slušaju i gube život. Sinovi Helijevi, na sve očeve opomene ostaju gluhi i gube život zajedno sa svojim ocem; trideset tisuća mrtvih Izraelaca ostaje na bojnom polju, a kovčeg zavjetni pada u ruke Filistejcima. Absalom radi neposluha postaje veleizdajnik i svršava strašnom smrću. Izak naprotiv sluša svoga oca, pa i onda, kada otac diže ruku na njega. Zato prima blagoslov. Josip misirski stradava od braće radi posluha, ali i on prima blagoslov Božji. Dolazi Sin Božji i govori i uvijek iznova naglašava volju Oca svojega na nebesima. „On pođe s njima u Nazaret i bio im je poslušan". U djetinjstvu sluša svojega poočima i majku, jer je to volja Očeva. U javnom životu i djelovanju ističe poslušnost prema ocu. U muku i smrt polazi riječima: „Ne moja, nego tvoja neka bude volja!" „Krist je postao za nas poslušan, veli sv. Pavao, sve do smrti i to smrti na križu. Zato ga Bog uzvisi i dade mu ime, koje je nad svakim imenom".

Kada je Absalom poginuo strašnom smrću od koplja Joaba, Davidova vojskovođe, zasuli su mu tijelo kamenjem. I kada danas Židovi i muslimani prolaze kraj njegova groba, padaju na taj grob kletve njihove, a često puta se na grob nabacuju kamenjem u znak osude i prezira prema sinu, koji je izgubio i život i čast, jar je prekršio 4. zapovijed Božju.

19. Roditelji: dužnost odgoja djece

Roditelji, Bog vas je pozvao, da po vama množi ljudsko društvo, da svetoj Crkvi dajete nove članove, da ih odgajate na veselje nebeskom Ocu, sebi na utjehu, bližnjemu na pomoć i izgled. Da uzmognete ovako važan posao obavljati, dobili ste kod vjenčanja pravo na nadnaravnu pomoć od Boga. Dužni ste učiniti, što je do vas, a Bog će Vam davati obilje svojih nebeskih milosti.

Ne smije se zanemariti tjelesni, opći odgoj. Dijete ne može ostati neopskrbljeno. Za njega se zaista treba brinuti, dati ga na zanat, poslati ga u školu, već prema sposobnostima i sklonostima. Ne smiju se zaboraviti ni defektna djeca!

No kud i kamo veća je dužnost roditelja brinuti se za duševno zdravlje svoje djece. A duša ne će biti zdrava bez čestitog kršćanskog odgoja. Kako ljudi, kršćani, često na laku ruku uzimaju ovu dužnost. Djeca im se ne znaju ni prekrižiti, ne znaju ni Očenaš, jer je to navodno dužnost vjeroučitelja. Ne misle, da su prvi utisci za dijete najvažniji. Zaboravljaju, da vjeroučitelj uz najbolju volju stiže često istom onda, kad je đavao već zauzeo mjesto u onom srcu u koje nikada i nikako nije smio ući, što više u koje ne bi mogao ući, da roditelji nisu zanemarili svoju dužnost. Kolika djeca, koja su kasnije pošla stramputice, proklinju svoje roditelje, jer za njih nisu imali vremena, jer im nisu svojim savjetom pritekli u pomoć u potrebno vrijeme.

Ako roditelji u svojoj djeci gledaju Božji dar, što im ga je Bog dao, da mu ga jednom vrate, onda se ne moramo bojati za ispravni odgoj djece. Njihova će ih ljubav prema Bogu i svijest prave dužnosti voditi i oni ne će pogriješiti u odgoju. Oni se ne će plašiti, ako vide, da djeca štogod i trpe radi svete vjere. Oni će ih i sami bodriti, da stupaju putem kreposti pa makar im on i donosio u vremenitom životu napore, pa i štetu. Majka mučenika Sinfonijana (22. VIII.) gledala je sina, gdje ga radi svete vjere vode na stratište. Nije kukala, nego ga je bodrila: Sinko, sinko, sjeti se vječnog života, gledaj u nebo i motri Onoga, što ondje vlada. Tvoj se život ne oduzima, nego mijenja na bolje. Ona se boji, da bi joj sin mogao ostati bez Boga, postati Njemu nevjeran. Ona u njegovoj smrti ne gleda zlo, već radije zlom smatra grješni život. Kako su se drugačije ponašali roditelji sv. Ireneja Srijemskog (26. III.), koji su ga nagovarali na otpad kukanjem i plačem. Kako su dobrom sinu povećavali muke svojom nerazboritom, neprodu hovljenom ljubavlju. A kako se on sam drugačije vlada. Kad ga je sudac htio skloniti na otpad spominjući mu njegovu djecu i njihovu neopskrbljenost, junački je muž odgovorio: „Moja djeca imaju istoga Boga na nebu, kao i ja. On ih može spasiti. Ti čini svoju dužnost". Da, tu ga više ne veže briga za njihov materijalni opstanak. Sad je važnije slušati Boga i djeci ostaviti junački primjer poslušnosti volji Svevišnjega. Tim im je osigurao veću baštinu, nego da je zatajio svoga Boga, i sačuvao im oca na životu. Majka najmlađeg od četrdeset mučenika u Sebasti (10. III.) sv. Melitona vojnika u strahu je, da joj sina ne uspiju otrgnuti od Boga, uzima ga sama još na-

pola živog i nosi na mrtvačka kola, da ga s ostalim drugovima spale: „Sine, još se malo strpi. Eno, Krist već stoji na vratima pomažući ti“. I sin joj je u naručju umro. Tolike mučeničke majke nam dovikuju: Kršćanski brate i sestro! Ne misli samo na tijelo svoje djece. Misli više na dušu. Doduše ono se ne smije zanemariti, ali ovo je važnije.

Ne zaboravimo ni važnosti **roditeljskog primjera.** Nije dosta samo govoriti i svjetovati. Ako vaša djela, kršćanski roditelji, drukčije pokazuju, riječi ne će značiti ništa. Mogli bismo proći poput onog čovjeka, što je pred svojim malim sinovcem opsovao Boga i onda se sjetio što je učinio, pa upozorio dijete: Sinko to nije za tebe! Ti ne smiješ psovati! Dobio je odgovor: A je li, čiko, kad i ja budem velik, onda ću i ja smjeti psovati. Dobar roditeljki primjer mnogo vrijedi i u zajedničkoj molitvi. Kako je to važna stvar u odgoju djece neka pokaže ovaj primjer: U jednoj bolnici na operacionom stolu ležala je djevojčica. Liječnik joj reče, da će joj nešto dati, da lakše zaspi, jer je i vrijeme za spavanje. Djevojčica odgovori: „Čekajte malo, da se pomolim prije spavanja“ i izmoli svoju molitvicu Anđelu Čuvaru. Liječnik zadivljen i znajući da je to naučila od svoje majke, reče: „Da sam ja imao takvu majku!“ I te večeri, nakon mnogo godina, molio se i on!

Dobar primjer treba dati i za nedjeljnu svetu Misu.

Kako neugodno djeluje na djecu, kad ih roditelji šalju na sv. Misu, a sami ne idu. Kako je ugodno čuti očev poziv: Sinko, hajdemo danas na sv. Misu, nedjelja je, blagdan je! Zar nije pobudno, da se roditelji nađu s djecom pred ispovjedaonicom? Kada se zajednički hrane kod stola Gospodnjeg. Kada skupa nose Isusa u svoj dom. Sin ne smije čitati loše knjige, zalaziti u loše društvo, a otac smije? Ako nezgodni i loši prijatelji dolaze njihovom ocu ili majci, može li se dijete odhrvati zlom utjecaju negativnog društva?

Očev molitvenik i majčina krunica često su drage i svete relikvije dobroj djeci. Ona su svijesna, da su ostala dobra samo zato, jer su im dobri roditelji bili uzor.

Oče, majko! Za djecu ćeš odgovarati pred Stvoriteljem. Neka ti odgovor bude lagan. Već sada se za to brini. Nemoj, da se moraš kroz čitavu vječnost kleti, što si zanemarivao svoju dužnost, dok si mogao. „Valja ti raditi dok je dan, jer dolazi noć, kad nitko ne može raditi“ (Jo 9,4). Izvrši svoju dužnost, a ostalo prepusti Bogu, pa ćeš smiren umrijeti, svjestan, da ti savjest ne može i ne će ništa prigovoriti.

20. Poglavari i podložnici

Četvrta Božja zapovijed ne uređuje samo odnos djece prema roditeljima, ne zaštićuje samo ugled, auktoritet roditelja, koji je potreban za uspješan odgoj djece, nego ona uređuje svaki odnos podložnika prema pretpostavljenima i obratno, ona zaštićuje svaki auktoritet o ljudskom društvu, bez kojega nema sređenog i mirnog života među ljudima. Danas ćemo govoriti o odnosu između poglavara i podložnika, između onih, koji nalažu i zapovijedaju i onih, koji slušaju i izvršuju.

1. Odnos poglavara prema podložnicima. Kada se kršćanstvo pojavilo na zemlji, našlo je među ljudima uredbu ropstva, koja je strahovito ponižavala čovjeka. Kršćanstvo je tu uredbu polako uklanjalo, ali nije dokinulo staleške razlike, jer ona proistječe iz ljudske naravi. To ne bi mogla ni učiniti, jer je razliku, koja postoji među ljudima, Stvoritelj usadio u ljudsku narav. No ipak je kršćanstvo nastojalo, da odnos između gospodara i sluge, poslodavca i radnika, poglavara i podložnika prožme duhom četvrte Božje zapovijedi i da taj odnos učini čovjeka dostojnim na taj način, da probudi osjećaj odgovornosti, koji jednako obvezuje obje strane. „Iz ljudske naravi izlazi, da postoje poglavari i podložnici, poslodavci i radnici, učitelji i učenici. To je uvijek bilo i uvijek će biti. Ali to, da pojedini ljudi budu bespravni, a drugi da budu kao silnici, da jedni budu kao razbaštinjeni, a drugi da imaju svega u obilju, da jedni žive u neizrecivoj bijedi i nestašici, a drugi da sebi priuštavaju svakovrsno uživanje, to nije Bog tako uredio, nego je to donio sa sobom čovjekov grijeh. Bit je uzvišene dobre vijesti (Evanđelja), što nam je donio Isus Krist ova: Ljudi, svi ste braća! I sluga i radnik brat ti je, jer ni on nije više nego čovjek.

Sveto je Pismo puno tih misli. Sveti Pavao ima vrlo ozbiljne riječi za poglavare. U poslanici Hebrejima, gdje ponovno potiče podložnike na poslušnost, veli ovo: „Pokoravajte se predstojnicima svojim i slušajte ih, jer oni bdiju nad dušama vašim, kao oni, koji će dati račun“ (Hebr. 13, 17.) Čujte gospodari, gospodarice, poglavari: davat ćete račun za duše onih ljudi, koji su vam povjereni.

Drugi put opet sveti Pavao opominje poslodavce: „Gospodari, činite slugama, što je pravo i pravično, znajući, da i vi imate gospodara na nebesima“ (Col 4. 1). Što više, on ide dalje i ne ustručava se reći, da nije krščanin onaj, tko se ne brine za tjelesne i duševne potrebe svojih podložnika: „A ako li se tko za svoje, a osobito za domaće ne brine, odrekao se vjere i gori je od nevjernika“ (Tim 5, 8.).

Ali gdje je današnje društveno shvaćanje od ovih odlučnih, jasnih kršćanskih načela? Koliko ima poglavara, pretpostavljenih, koji sami ruše auktoritet i sami oteščavaju njegovo poštivanje, jer zaboravljaju, da smo svi braća u Kristu, da svi imademo jednako pravo na život i da nas sve povezuje u bratsku, Božju zajednicu jedan te isti cilj-postignuće vječnog života.

Živimo u društveno doba, u doba jednakosti, to je kršćanska misao. Kršćanska je misao da svaki čovjek ima neumrlu dušu i da svakoga moramo poštivati. Svakoga, ma kakovim se poslom bavio, ako je taj posao čestit. Ne ogorčujmo podložnicima i potčinjenima i onako težak život. Napokon, kako ja dolazim do toga da moj bližnji-čovjek-koji ima isto tako i dušu i svoje ljudsko dostojanstvo kao i ja, da on mjesto mene obavlja neke niske poslove, kojih se ja stidim! Pa kad je već tako uredjen život na zemlji, olakšajmo im tu sudbinu tako, da ih razumijemo i da s njima kršćanski postupamo. To je prava kršćanska nauka: i ona se nalazi u četvrtoj Božjoj zapovjedi!

Da, četvrta Božja zapovijed zahtijeva: poštujte pretpostavljene. No smijemo li zaboraviti, da četvrta zapovijed ima osim lica i naličje, na kojem stoji napisano: Kraljevi, vladari, poglavari, roditelji, učitelji, poslodavci, živite i ponašajte se tako, da vaši podložnici uvijek mogu gledati na vas s poštovanjem.

Kad bi se ljudi toga držali, ne bi na svijetu bilo ogorčenja, mržnje ni osvete.

2. Odnos podložnika prema poglavarima. Bez poštivanja auktoriteta nema sređenog i zajedničkog ljudskog života. To je istina, koju zapravo ne treba ni dokazivati. Samo pogledajmo po svijetu: gdjegod žive samo trojica u zajednici, treba jedan da zapovijeda i upravlja tom zajednicom. Potreban je auktoritet, potrebna je poslušnost, a ipak koliko je danas palo poštivanje, auktoriteta i kako je svakome teško biti poslušan! Kako ljudi odbijaju od sebe poslušnost, dokazuju i mudruju protiv nje. Otkako se u nebu jedan dio anđela pobunio protiv Boga i otkako je vođa pobunjenih anđela izustio: „Neću služiti“ - od tada su se često puta ponavljale te riječi i na ustima ljudi.

Zar ima danas koje dijete, koje ne želi sve bolje znati od svoga oca? Ima li učenik, koji nije pametniji od svojeg učitelja? Ima li podložnik, koji ne bi bolje znao upravljati i zapovijedati od svojeg poglavara? Duh je vremena zarazio ljudska srca, da ona već i ne osjećaju potrebe poštivanja auktoriteta, nego misle, da bi se ljudsko društvo moglo održati i onda, kada u njemu ne bi bilo nikakva auktoriteta. No Gospodin Bog traži, da se pokoravamo svojim poglavarima, da ih slušamo, da u njima gledamo Božji auktoritet.

Zato Sveto Pismo ustaje u više navrata i vrlo odlučno na obranu poštivanja auktoriteta. Isusove riječi svima vama dobro poznate, glase: „Dajte caru carevo, a Bogu Božje“ (Math 22, 21). Poslušajte, što kaže sveti Pavao, koji se više puta potanko bavi tim pitanjem. U poslanici Rimljanima u 13. glavi piše na obranu zakonite vlasti: „Svaka duša neka se pokorava višim vlastima, jer nema vlasti, da nije od Boga. A što su, od Boga su postavljene. Dakle tko se protivi vlasti, protivi se naredbi Božjoj. A koji se protive, primit će osudu na sebe“.

Evo, kako mudrim riječima uređuje sveti Pavao i odnose radnika i poslodavaca! On zahtijeva poslušnost, pa veli: „Sluge pokoravajte se u svemu svojim tjelesnim gospodarima, ne služeći im na oko, kao da ljudima ugađate, nego priprostim srcem, bojeći se Gospodina. Sve štogod činite, od srca činite kao Gospodinu, a ne kao ljudima, znajući da ćete od Gospodina primiti za plaću baštinu, jer Gospodinu Kristu služite“ (Col 3 22, 25).

Sve su te riječi tako jasne i razumljive, da ih nije potrebno tumačiti. Bez poslušnosti, bez poštivanja auktoriteta nema mirnog, sređenog i blagoslovljenog života među ljudima. Svaki neka se od nas zamisli u tu istinu i neka nastoji udesiti prema toj istini svoje držanje i svoj život, onda će u ljudskom društvu zavladati bratska ljubav, mir i pravednost. U ljudskom je društvu jedan odgovoran za drugoga. Kad je Kain ubio svojega brata Abela i kada ga je Gospodin Bog pozvao na odgovornost, odvratio je drsko: „Zar sam ja čuvar brata svojega?“ - Da mi smo čuvari

jedan drugoga! Odgovorni smo jedan za drugoga! Odgovorno je ono dijete, onaj radnik, onaj podanik, koji se buni protiv auktoriteta, protiv pretpostavljenih. Ali je odgovoran i onaj predpostavljeni, poglavar, onaj koji zauzimlje viši društveni položaj. Želimo li, da u ljudskom društvu bude osiguran red, onda obdržavajmo četvrtu Božju zapovijed.

Svećenik u društvu

Napisao Kardinal Suhard, nadbiskup pariski

(Nastavak 10)

II. SVEĆENIK I VREMENITO DRUŠTVO

Kao apostol i promicatelj Apostolata svećenik međutim nije odgovoran samo za spas duša.

I to prije svega zato, što nema duša u čistom stanju, nego konkretnih ljudi. Oni, koje on vodi u vječno Kraljevstvo, žive međutim na zemlji. Oni prolaze u svijetu, koji prolazi. Sve, kad i ne bi htio, svećenik bi morao voditi računa o društvu ljudi, jer ga on susreće svuda: u samome sebi, jer on nije nikakav anđeoski emigrant; kod drugih, jer ih njegova djelatnost dosiže samo po vidljivim znakovima. A nadasve, društvo Božje i društvo ljudsko, premda su različita i danas često bolno razjedinjena, nisu postavljena jedno uz drugo, nego su usko prepletena međusobno.

„Katolička" misija Crkve

No donosi li to uvrštenje u ljudski stalež, koliko toliko, zahtjev spasa? Pripada li to vremenito, što po samoj definiciji riječi znači provizornu sudbinu, u područje Crkve, koja ne će proći? Ima li se ona, koja je natprirodna, baviti prirodom? Zar nastojanje čovjeka, da prilagodi sebi zemlju i da stvara civilizacije, ne zahtijeva profanu jednu autonomiju?

Mi ne ćemo ovdje nipošto stvarati „teologiju vremenitog" (1), niti se vraćati pitanju o legitimnosti obveza u društvu, obveza, koje smo mi nedavno isticali kao bitnu dužnost katolika. To pravo i ta dužnost — za njih još više, nego za druge —„rasti i posjedovati zemlju" (Gen. 1,28), posljednjih je godina Papinstvo živo isticalo(2).

Osnivajući se bitno na vlasti, koju je Stvoritelj dao čovjeku nad svim stvorovima, to pravo i dužnost baziraju se takodjer na katolištvu Crkve. Ova ima misiju ne samo da krsti sve ljude, nego i *čitavog čovjeka i sve u čovjeku.* Čitavo historijsko čovječanstvo u njegovim najraznolikijim crtama hoće Crkva da prožme i predobije za Isusa Krista. Njezina je misija apsolutno univerzalna i nema ničega, što bi joj imalo ostati strano. Time definira sveti Pavao njezinu zadaću „instaurare omnia in Christo" (Eph 1,40).

Da li to pripajanje - postepeno, ali u svojoj namjeri totalno - Kraljevstvu Božjem, znači ukinuće zemaljskog kraljevstva ili brkanje obaju kraljevstva?

Legitimna autonomija

Službeno je naučavanje Crkve točno odredjeno: ni brkanje vlasti, ni uzajamne ingerencije. Ima jedan red realnosti, za koji je čovjek legitimno odgovoran. Milost ne uklanja prirode. Previše uzvišena, a da bi se snizavala ili odrekla svog mjesta, Crkva ujedno i suviše poštuje ono, što je čovječansko, a da bi ga htjela apsorbirati bilo kakvom teokracijom ili njim vladati kao malodobnikom, po nekom neprihvaćenom paternalizmu. Svi se sjećamo distinkcije, što ju je objavio Lav XIII. između Crkve i Države, „savršenih društava". „Bog je podijelio upravu roda ljudskoga među dvije vlasti: crvene vlasti i građanske vlasti. Prva stoji nadbožanskim stvarima, druga nad ljudskim stvarima. Svaka je od njih u svojoj vrsti suverena. Svaka je omeđena savršeno određenim granicama i zacrtanim prema njezinoj prirodi i njezinoj posebnoj svrsi. Ima dakle kao neka područna sfera, u kojoj svaka vrši svoju djelatnost „jure proprio" (3).

(1) Premda je to jedan od najhitnijih i najbitnijih predmeta suvremene teologije. U najrazličitijim zemljama učestavaju vrlo sretni pokušaji u tom smislu. Već ih sada treba poticati i iz bliza pratiti.

(2) „Sam Stvoritelj svih stvari stavio je u srce čovjeka neodoljivu težnju, da nađe, čak i na ovoj zemlji, primjerenu sreću, i katolicizam odobrava sve pravedne napore prave civilizacije i pravilno shvaćenog napretka za usavršenje i razvoj čovječanstva". (Pijo XI., Caritate compulsi, 3. svibnja 1932). „Značilo bi krivo tumačiti naše riječi protiv materijalizma, kad bi se iz njih izvodila osuda tehničkog napretka. Ne, mi ne osuđujemo ono, što je dar Boga, . . . koji je sakrio u utrobi zemlje, u danima stvaranja svijeta, blaga. . . što bi ih imala ruka čovječja odanle izvući za svoje potrebe.. za svoj napredak". (Pijo XII., Radio poruka, Božić 1941.), itd.

(3) Lav XIII., Immortale Dei, izdanje Bonne Presse.

Taj princip, premda ne vrijedi direktno za „nesavršena društva" i druge vremenite vrednote, ipak se primjenjuje na njih u različitim stupnjevima: uz jedini uvjet, da ona poštuju viši poredak, postavljen od Boga. „Crkva ne će da stane na stranu jednog ili drugog konkretnog i posebnog oblika, kojima različiti narodi i države nastoje riješiti divovske probleme unutarnje organizacije kao i međunarodne suradnje, dok ta rješenja poštuju Božji zakon" (4). Crkva se dakle ne podvrgava nikakvom znanstvenom, socijalnom ili političkom sistemu. Ona još manje nadomješta čovjeka „na tehničkom području, u pogledu kojega ona nema primjerenih sredstava ni kompetecije" (5).

(4) Pijo XII., Božićna poruka, 1942.

(5) Pijo XI., Quadragesimo Anno.

IZ BISKUPSKE KANCELARIJE

Br. 485-1953.

Predmet: **Župnički ispiti — rok za ispite.**

Na temelju čl. 5. Pravilnika o polaganju župničkih ispita određuje se proljetni rok za te ispite. Ispiti će se održati u srijedu 17. lipnja o. g. u Đakovu. Ispiti se mogu polagati iz svih predmeta za koje su kandidati spremni. Prijave se imaju dostaviti Biskupskom ordinarijatu u Đakovo najkasnije do 3. lipnja o. g.

Broj 486-1953.

Predmet: **Procesije — smetnje.**

Narodni odbor kotara Čazma zabranio je uobičajenu procesiju na Dušni dan. Tim povodom obratio se Nadbiskupski duhovni stol u Zagrebu Komisiji za vjerske poslove sa zamolbom da se ovakve zabrane povuku, pa je stigao ovaj odgovor:

„Narodna Republika Hrvatska - Komisija za vjerske poslove - Zagreb.

Broj 1698-1953 - 10. II. 1953.

Nadbiskupski duhovni stol - Zagreb

U vezi dopisa naslova od 28. XI. 1952. br. 5603/52. izvijestilo je Ministarstvo unutrašnjih poslova NRH dopisom od 16.I.1953.br.64318/52. ovu Komisiju, da je uputilo organe unutrašnjih poslova NO kotara Čazma da ne zabranjuje uobičajene procesije.

Prednje se saopćuje radi znanja.

S. F. — S. N.

Za Komisiju: Dr. M. Pallua, v. r."

Prednje se priopćuje vlč. svećenstvu radi ravnanja u eventualnim sličnim slučajevima.

Broj: 478-1953.

Predmet: **Blagoslov kuća - primanje nagrade slobodno.**

Povodom neprilika, koje su imali neki dušobrižnici prigodom blagoslova kuća i primanja nagrade za obavljeni blagoslov, obratio se Nadb. duhovni stol u Zagrebu i Biskupski ordinarijat u Đakovu na Komisiju za vjerske poslove sa zamolbom, da se smetnje odstrane. Na predstavke primljen je ovaj odgovor:

„Narodna republika Hrvatska - Komisija za vjerske poslove - Zagreb.

Broj: 1618-1953-10-II-1953.

Nadbiskupski duhovni stol - Zagreb

Uslijed predstavki Nadbiskupskog duhovnog stola u Zagrebu od 22. XII. 1952. br. 6169/52 i od 22. XII. 1952. br. 6168/52, kao i Biskupskog ordinarijata u Đakovu od 12. XII. 1952. br. 1925/52. primila je ova Komisija od Ministarstva unutrašnjih poslova NRH akt od 29. I. 1953. br. 60871/52 koji glasi: U vezi vašeg akta br. 10104/52, od 28. XI. 1952. kao i br. 11469/52 od 24. XII. 1952. saopćujemo Vam slijedeće:

Područnim organima izdano je uputstvo da svećenici prilikom blagoslova kuća za naručenu radnju (izvršenje blagoslova) mogu primiti nagradu u novcu itd.

Prednje se saopćuje znanja radi.

S. F. — S. N.

Za komisiju: Dr. M. Pallua v. r.

Ovo se priopćuje svećenstvu na znanje i ravnanje.

Iz ekonomata biskupije

Svećenici đakovačke biskupije mogu dobiti iz Ekonomata intencija za binacije. Tko želi, neka se pismeno javi.

Iz tehničkih razloga, ako je ikako moguće, neka se novac do 10000 Dinara šalje Ekonomatu novčanom uputnicom, a ne čekom.

Vlasništvo i naklada Biskupskog Ordinarijata u Đakovu — Glavni i odgovorni urednik: Dr Zvonimir Marković — Uredništvo i uprava Đakovo, Strossmayerov trg 1. — Pretplata godišnje 400 Din. — Broj čekovnog računa 573-T-86 — Tisak Gradske tiskare u Đakovu